

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

**Збірник матеріалів
III Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю**

Черкаси - 2023

*Рекомендовано до друку вченою радою Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького
(протокол № 6 від 21 грудня 2023 року)*

Актуальні проблеми сучасного перекладознавства : збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Черкаси, 07 грудня 2023 року) / Гол. ред. І. М. Литвин; Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. Черкаси, 2023. 148 с. (Електронна книга).

Редакційна колегія: канд. філол. наук, доц. Литвин І. М. (гол. ред.); докт. пед. наук, проф. Вовк О. І., канд. філол. наук, доц. Редчиць Т. В., канд. пед. наук Рейдало В. С.; канд. філол. наук Сторчеус С. В.; викладачка Обіденко А. В.; викладачка Нечипоренко Л. В.

Рецензенти:

Калько В. В., докторка філологічних наук, професорка, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького;

Ненько Ю. П., докторка педагогічних наук, професорка, Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля.

До збірника ввійшли матеріали доповідей учасників III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми сучасного перекладознавства» у м. Черкаси 07 грудня 2023 року. Піднято важливі питання перекладознавства, зокрема, художнього перекладу, ідіостилю автора оригінального тексту та перекладача, аудіовізуального перекладу в Україні, проаналізовано переклади з англійської, французької, німецької, польської мов, розглянуто питання методики викладання іноземних мов і перекладу.

Для широкого кола філологів – науковців, викладачів, аспірантів, студентів, учителів.

Відповідальність за достовірність викладених у публікаціях фактів і можливі огріхи щодо технічного оформлення цих публікацій несуть їхні автори, а також наукові керівники.

Сторчеус Світлана	
<i>Прагматичний потенціал українського перекладу мемуарів Барака Обама «Земля обітована»</i>	106
Стройкова Світлана	
<i>Пропозиційно-асоціативно-модусна мотивація німецьких іхтіонімів</i>	108
Халимон Ірина	
<i>Добір і адаптація текстів для навчання перекладу</i>	110
Хачко Євгенія	
<i>Семантичні групи фразеологізмів з компонентом «das Herz»</i>	112
Чемерис Інна, Костенко Аліна	
<i>Передумови становлення та розвитку періодичних видань у Шотландії</i>	114
Чепурна Анна	
<i>Прагматичні трансформації в перекладі фільму Гая Річі «The Gentlemen»</i>	116
Чергава Ольга	
<i>Робота з обдарованими дітьми на уроках англійської мови</i>	119
ДЕБЮТ: публікації студентів – здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти	
Костриця Яна	
<i>Особливості прагматичної адаптації роману Б. Зефанії «Refugee Boy» у власній версії українського перекладу</i>	123
Лемешева Софія	
<i>Прагматичні трансформації в українському перекладі роману Барбари О'Коннор «How to Steal a Dog?»</i>	126
Метьолкіна Анастасія	
<i>Особливості лексичних трансформацій в українському перекладі уривка роману Рут Веа «Zero Days»</i>	128
Парибка Анастасія, Парибка Світлана	
<i>Погляд на переклад Максима Рильського</i>	130
Радкевич Владислав	
<i>Фразеологічні модифікації у власній версії українського перекладу автобіографічної книги Дж. Р. Екерлі «My Dog Tulip»</i>	133
Соболева Маргарита	
<i>Лексичні та граматичні трансформації в українській версії перекладу уривку оповідання Клер Сестанович «Different People»</i>	136

4. Стройкова С. А. Змішана мотивація німецьких іхтіонімів// Вісник Черкаського університету. Серія «Філологічні науки». 2014. Вип. 300. С. 58 – 62.

Ірина Халимон
кандидатка педагогічних наук, доцентка
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
(Ніжин, Україна)

ДОБІР І АДАПТАЦІЯ ТЕКСТІВ ДЛЯ НАВЧАННЯ ПЕРЕКЛАДУ

У сфері навчання перекладу тексти служать основоположними будівельними блоками, відіграючи ключову роль у формуванні досвіду навчання для перекладачів-початківців. За своєю суттю процес перекладу передбачає більше, ніж буквальне перетворення слів з однієї мови на іншу. Він вимагає глибокого розуміння вихідного тексту, здатності орієнтуватися в мовних нюансах, культурних тонкощах і передавати не просто слова, а суть і наміри, що стоять за ними, тобто інтерпретувати текст. Таким чином, тексти стають полігоном для вдосконалення цих багатогранних навичок.

Зважаючи на брак сучасних вітчизняних підручників, перед викладачами перекладу часто постає проблема добору текстового матеріалу для використання як на аудиторних заняттях, так і в самостійній позааудиторній роботі студентів. Об'єктом перекладу, як зазначає Т. Кавицька [1], може стати будь-який текст, однак не кожен може розглядатися як одиниця навчання.

Окремі дослідники, наприклад З. Яношікова [2], стверджують, що викладач може сам створювати тексти для перекладу. Авторка зазначає, що пошук необхідних текстів займає багато часу (і з цим не можна не погодитися), адже часто буває складно знайти оригінальні твори, які б відповідали потребам певної групи студентів. Якщо ж викладач хоче продемонструвати певний мовний аспект окремо або включити різні питання перекладу в один текст, пошук відповідних матеріалів може бути справжньою проблемою. У той же час, пишучи власні тексти, викладачі можуть включати будь-яку специфіку, що дасть студентам можливість спробувати впоратися з вибраними типами проблем перекладу.

Не можна не погодитися з дослідницею в тому, що створені власноруч тексти адаптовані до потреб студентів і цілей викладача. І на початковому етапі навчання перекладу такий підхід може бути доцільним. Проте у професійній діяльності фахівці стикаються з перекладом оригінальних, а не підготовлених текстів, відповідно, вважаємо, що студенти повинні навчатися перекладу, працюючи саме з такими, оригінальними, автентичними текстами.

Добір таких текстів повинен відбуватися на певних наукових і методичних засадах. Аналіз наявних досліджень в галузі навчання перекладу виявив недостатню увагу науковців до цієї проблеми. Слід, втім, виокремити статтю Т. Кавицької, у якій авторка досліджує принципи добору текстового матеріалу для навчання письмового перекладу з української мови на англійську, які можна

екстраполювати і на інші добір текстів для навчання перекладу в інших контекстах [1].

Дослідниця виокремлює три чинники, які впливають на визначення принципів добору текстового матеріалу для навчання перекладу. Першим чинником є фахова (перекладацька) складова процесу навчання, яка зумовлює такі принципи: 1) принцип професійної значущості текстів (тексти повинні відображати реальні професійні потреби, у тому числі тематику, жанр, тип дискурсу тощо); 2) принцип автентичності (тексти мають бути створені носієм мови оригіналу для носіїв цієї мови для реальної комунікації); 3) принцип урахування типу інформації (тексти повинні містити переважно фактичну, а не естетичну інформацію). Другий чинник – урахування лінгвістичних і функціональних особливостей тексту – зумовлює добір текстів відповідно до принципів: 1) завершеності, цілісності, логічності та зв'язності текстів; 2) стилістичної та жанрової різноманітності текстів; 3) термінологічної насиченості текстів. З огляду на третій, методичний, чинник визначено: 1) принцип доступності текстів (за обсягом, мовними характеристиками та специфікою інформації); 2) принцип урахування умов навчання (добір текстів відповідно до рівня мовленнєвої компетенції студентів, етапу навчання, кількості годин тощо) [1].

У сфері навчання перекладу добір текстів є лише початковим кроком у створенні змістовного досвіду навчання. Подальше завдання полягає в тому, щоб ефективно адаптувати вибрані тексти до мовних і культурних потреб студентів.

Важливим моментом у процесі адаптації є складність вибраного тексту. Необхідно знайти правильний баланс між складним і зрозумілим. Тексти, які є надмірно складними, можуть перевантажити студентів, перешкоджаючи їхньому розумінню та перешкоджаючи розвитку навичок перекладу. Навпаки, надто спрощені тексти можуть не забезпечити необхідної інтелектуальної стимуляції, необхідної для надійного засвоєння мови.

Адаптація текстів передбачає тонкий підхід до лінгвістичних елементів. Може знадобитися спростити складні структури речень, нюансований словниковий запас і заплутаний синтаксис, не завдавши при цьому шкоди для суті та значення оригінального тексту.

Крім лінгвістичних нюансів, ще одним ключовим аспектом адаптації тексту є культурна релевантність. Автентичні тексти часто переповнені культурними посиленнями та ідіоматичними виразами, які, якщо їх не розглядати, можуть створити значні проблеми для студентів. В такому випадку стануть в пригоді анотації для пояснення культурних нюансів. Анотації не тільки сприяють розумінню, але й розвивають культурну обізнаність, що є невід'ємним елементом майстерності перекладу. З іншого боку, до тексту може створюватися глосарій із поясненнями або перекладами слів і фраз, які можуть не мати прямих еквівалентів у мові перекладу. Такий ретельний підхід до адаптації текстів гарантує, що студенти зможуть орієнтуватися в тонкощах як мови, так і культури в процесі перекладу.

Процес підготовки тексту до використання в навчальному процесі включає й ретельну розробку завдань, які відповідають конкретним навчальним цілям. Ці

завдання можуть включати переклад частин тексту, роботу з певною лексикою чи граматичними явищами, виявлення та вирішення проблем із перекладом, навіть участь у проектах спільного перекладу. Мета полягає в тому, щоб створити динамічне та інтерактивне навчальне середовище, де студенти зможуть застосувати теоретичні знання до практичних сценаріїв.

В епоху технологій інтеграція інструментів перекладу та програмного забезпечення є новим виміром адаптації тексту. Хоча традиційні навички перекладу залишаються фундаментальними, використання технологій додає рівень реалізму в процес навчання. Студенти можуть скористатися інструментами та техніками, які використовуються в професійному перекладі, досягаючи балансу між традиційними підходами та сучасними практиками.

Підсумовуючи, зазначимо, що текст для навчання перекладу має бути ретельно вивіреною сутністю, в якій поєднується мовна складність, культурне багатство, жанрове розмаїття та автентичність. Отже, критерії добору тексту під час навчання перекладу мають бути продуманими та стратегічними, враховувати мовні, культурні та жанрові аспекти, щоб створити для студентів всебічний та ефективний досвід навчання. Мистецтво полягає у виборі такого тексту, який зможе слугувати педагогічним інструментом, що стане для студентів надійною опорою в навчанні. Для найбільшої ефективності обраний текст повинен бути певним чином адаптований з урахуванням лінгвістичних і культурних міркувань. Кінцева мета полягає в тому, щоб створити педагогічне середовище, яке виховує у здобувачів освіти не лише лінгвістичну компетентність, але й культурну чутливість і адаптивність.

Література

1. Кавицька Т. І. Принципи відбору та організації текстового матеріалу для навчання письмового перекладу з української мови на англійську. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України* : електрон. наук. фах. вид. Випуск 3. Хмельниц.: [б. в.], 2013. URL: http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe
2. Jánošíková, Z. (2021) Teaching translation: creating texts for translation assignments. *EDULEARN21 Proceedings*. 2021. pp. 9329-9332.

Хачко Євгенія

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: кандидатка філологічних наук, доцентка

Вероніка Ганєчко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
(Черкаси, Україна)

СЕМАНТИЧНІ ГРУПИ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ІЗ КОМПОНЕНТОМ «DAS HERZ»

Мова – це не лише засіб комунікації, але й відображення емоцій, характеру та соціокультурного контексту. Фразеологія німецької мови